

Efter påvens besök

Den stora och högtidliga gudstjänsten i Lunds domkyrka den 31 oktober är avslutad, påven har lämnat Sverige, och den mediala uppmärksamheten kring kyrka och gudstjänst är över för denna gång. Och eftertanken, reflektionen över det som hänt, börjar. Vad skedde i det som syntes ske? Är den kyrkliga världen och verkligheten annorlunda idag än den var före gudstjänsten i Lund?

Det man kan konstatera är att tonen mellan de båda konfessionerna idag är mer positiv än den någonsin varit. Martin Luther är inte längre den store heretikern, och påven uppfattas inte som Antikrist. Tvärtom, man firar under stor pompa och ståt en försoningsgudstjänst som markerar den officiella början av högtidlighållandet av 500-årsminnet av reformationen. Vem hade kunnat ana något sådant ens för tio år sedan?

Steg på vägen fram till den gemensamma gudstjänsten i Lunds domkyrka är de många samtalsgrupper som på olika kyrkliga nivåer studerat vad som förenar och skiljer. Det stora steget är den gemensamma deklARATIONEN om rättfärdiggörelsen som undertecknades 1989. Samarbetet mellan de båda konfessionerna är omfattande och kommer att förstärkas genom den överenskommelse som gjordes i Lund om utökat samarbete mellan de lutherska och katolska biståndsorganen. Och inte minst – det har skett ett närmande i sättet att fira mässan.

I gudstjänsten i Lunds domkyrka den 31 oktober undertecknades en gemensam deklARATION. Undertecknare var påven Franciskus och Lutherska världsförbundets president, biskop Munib Younan. Det viktiga i detta dokument är de fem ekumeniska imperativ som manifesterades i gudstjänsten i domkyrkan med ljus som tändes. De lyder:

1 Katoliker och lutheraner bör alltid börja i enhetens perspektiv och inte i splittringens, för att stärka det gemensamma även om det är lättare att se och erfara skillnaderna.

2 Lutheraner och katoliker bör ständigt låta sig själva förändras genom mötet med den andre och genom det ömsesidiga trosvittnesbördet.

3 Katoliker och lutheraner bör på nytt förpliktiga sig till att söka synlig enhet, till att tillsammans utveckla närmare vad detta betyder i form av konkreta steg, och till att oupphörligt sträva mot detta mål.

4 Lutheraner och katoliker bör gemensamt återupptäcka kraften i evangeliet om Jesus Kristus för vår tid.

5 Katoliker och lutheraner bör vittna tillsammans om Guds barmhärtighet genom att förkunna och att tjäna världen.

Dessa fem uppmaningar är en del av den rapport från den gemensamma enhetskommission som färdigställt dokumentet *Från konflikt till gemenskap* (Artos 2016). I och med att dessa uppmaningar lyftes fram i Lund, och undertecknades av påven Franciskus och biskop

Younan, har de sanktionerats av Katolska kyrkan och Lutherska världsförbundet. De är inte längre bara kommissionens uppmaningar, utan bakom dem står även de båda konfessionernas officiella företrädare.

Det man således mycket klart och tydligt säger är att det förvisso finns skillnader mellan katolsk och luthersk förståelse av den kristna tron, men att katoliker och lutheraner inte desto mindre är förpliktade till ett gemensamt vittnesbörd om kraften i evangeliet om Jesus Kristus. Man förpliktar sig vidare till att gemensamt peka på Guds barmhärtighet i tjänst för världen. Och, det mest långtgående, man förpliktar sig till att gemensamt söka den synliga enheten mellan katoliker och protestanter.

Det i Lund undertecknade dokumentet skulle kunna kallas en avsiktsförklaring. Det är inte någon bindande överenskommelse, men dokumentet klargör att båda parter har för avsikt att nå fram till en sådan. Målet – synlig enhet – är klart och tydligt angivet, även om man inte vet hur lång tid själva resan tar, eller vilka svårigheter som kommer att möta under resans gång.

Till detta kan man inte vara annat än positiv, eftersom det handlar om att försöka förverkliga Jesu bön om att hans efterföljare skall vara ett. Det är många som i detta närmande mellan katoliker och lutheraner ser den helige Andes verk och verkande. Vid gudstjänsten i domkyrkan sjöngs också den gamla bönen om att den helige Ande måtte komma och fylla de trogna med kärlekens eld, *Veni Sancte Spiritus*. Samtidigt är det mycket viktigt, att det som uttrycks i överenskommelsen, blir till konkreta steg i den kyrkliga vardagen inom den katolska kyrkan och inom Lutherska världsförbundets medlemskyrkor. För att högtidliga manifestationer, som den i Lund, ska tas på allvar, måste de uttrycka en bestämd vilja. I annat fall devalveras betydelsen av kyrkoledarnas deklARATIONER. Ord måste följas av handling om trovärdigheten ska bevaras.

Glädjen över det som hände i Lund är stor, men mycket arbete återstår. Det svåra med överenskommelser som den i Lund är hur den ska *implementeras*, hur den ska förverkligas i den romersk-katolska kyrkan, i de olika lutherska kyrkorna, bland de troende. För Svenska kyrkans del finns åtskilliga frågor som behöver klarläggas. Den allra första är givetvis i vad mån överenskommelsen är bindande för Svenska kyrkan. Vilket mandat har Lutherska världsförbundet att fatta bindande beslut på medlemskyrkornas vägnar? Svaret torde vara att något sådant mandat inte finns. De olika medlemskyrkorna måste var för sig ansluta sig till den överenskommelse som gjorts. När väl detta har skett börjar det mödosamma arbetet att urskilja de konkreta steg på vägen mot synlig enhet, som det talas om i det underskrivna dokumentet.

Den fråga som ofrånkomligen gör sig påmind i ett inomkyrkligt perspektiv är givetvis vilken plats det finns för katolsk tro inom Svenska kyrkan. Som bekant finns det inte så få präster, diakoner och troende som i olika frågor – ämbetsfrågan, vigselfrågan – hävdar samma sak som katolska kyrkan hävdar. När nu Svenska kyrkan med ärkebiskopen i spetsen uttrycker stor glädje över den nära gemenskapen med katolska kyrkan, så kan man rimligen inte fortsätta med att marginalisera dem inom Svenska kyrkan som hävdar detsamma som påven. I överenskommelsen ligger att katoliker och lutheraner i fortsättningen ska visa respekt för varandras övertygelser och ståndpunkter, inte bara på de punkter där man är överens, utan i

synnerhet i frågor där man är oense. Det sägs vidare att man ska vara beredd att låta sig själv förändras genom mötet med den andre, och då även i mötet med dennes övertygelser. Detta har givetvis en bäring på de grupper av lutheraner, t.ex. i Svenska kyrkan som i olika frågor omfattar katolsk tro. Det finns mycket att be om förlåtelse för, det finns mycket som behöver försonas, inte bara mellan lutheraner och katoliker, utan även inom Svenska kyrkan.